

Туѓинецот на свадбата

А. Е. Гонтлет

За Шерон и Шарлої

Еднаш одамна, или барем така вели приказната, една жена, Пандора (првата жена и ќерка на Зевс) била создадена од глина и во неа вдахнал живот богот на огнот, Хефест. По налог на Зевс, се собрале боговите на планината Олимп и ја дарувале со даровите на говор, убавина, емоции и вештина. Но, и Зевс имал дар за неа: дарот на љубопитност, кој ќе ѝ овозможи секогаш отворено да гледа на светот.

На Земјата, Пандора набрзо се вљубила во Епиметеј, брат на титанот Прометеј кој го украде огнот, по што Зевс решил да ги венча. Така и направиле.

Како свадбен подарок, Зевс им подарил на младенците богато украсена кутија, чиј капак бил запечатен со брава и клуч.

Никогаш не отворајте го ова, им рекол Зевс. Ветиете ми.

Така и направиле. Младенците му ветиле.

Бидејќи била благословена, или проколната, со дарот на љубопитност, мислите на Пандора постојано се вртеле околу кутијата. Татко ѝ ѝ беше рекол дека содржината на кутијата не е погодна за очите на еден смртник. *Но, јас сум дошла на Зевс, си размислувала таа. Дали сум навистина смртна?* Мислите станале непрестајни, измачувачки, сè додека не се нашла цврсто стегната во јазолот на опсесијата и не можела повеќе да издржи. Го молела и го преколнувала сопругот да ѝ дозволи да ја отвори кутијата, но тој сепак ја одбил.

Една ноќ, додека Епиметеј спиел, таа се прикрала до кутијата со клучот во раката. *Само еден брз поглед внатре, и оваа мисла засекогаш ќе ми исчезне од главата. Само еднаш набрзина ќе го свртам клучот и...*

Така и направила.

Клучот влегол во бравата и таа внимателно го отворила капакот.

Но посакала да не го стореше тоа, затоа што секоја болест, секоја немоќ, секоја сила на зло и страдањето, секое човечко патило што светот некогаш го познавал, избил однатре во виорен вител од чад и траорен вресок. Пандора очајно се обидувала да ги врати чудовиштата во нивниот затвор, но залудно.

Додека лежела на подот плачејќи, до неа допрел тивок звук што доаѓал од кутијата. Таа уште еднаш го подигнала капакот и била отфрлена назад од величествен зрак светлина што избил покрај неа и се распрснал во светот. Оваа сила не била зла, оваа сила не била грда; била прекрасна.

Тоа била Надежта.

Прв деп ДЕНОТ НА СВАДБАТА

1

Собата околу мене се врти, а ситните влакненца на раката ми се креваат.

Чувствувам радосна возбуда во длабочините на мојата утроба.

„Мила, автомобилот ќе биде тука наскоро.“

Мајка ми постојано ме нарекува мила. Посакувам да не го прави тоа. Таа ужасна наклонетост ја разви кратко по смртта на татко ми. Исчезнаа мрачните фустани до подот што ги носеше секој ден, шест месеци по неговата смрт; исчезнаа пурите „монтекристо“, кои ги палеше секое утро во негово име. И тогаш му кажа здраво на новиот, сингл живот. Забави, фустани „алтузара“, чаша цин трајно закачена на крајот од нејзината рака. Не знам што се замислува со сите овие слатки зборови, *мила*, хах.

Има само три можности во животот кога човек може да почне одново: средното училиште, факултетот и развод - или вдовиштво. Претпоставувам дека решила да ја искористи својата последна шанса и не ѝ завидувам поради тоа. Сепак, и покрај нејзиниот период на жалост, допрва треба да разговараме за ужасното отсуство на татко ми.

„Мила...“

Сестра ми го фрла руменилото што штотуку го нанесе на моите образи во својата торбичка за шминка.

„Мамо, оди напиј се една пијачка. Нервозна си.“

„Не сум *нервозна*“, подготвено рече таа. „Зарем не можам да бидам возбудена што на еден маж конечно му одговара да направи чесна жена од една од моите ќерки?“

Мајка никогаш целосно не го прифати фактот дека Карен е лезбијка. Сестра ми еднаш ја беше поканила својата партнерка на мојот роденден во Лондон, а мајка цело време ја нарекуваше Хана *малаџа ѝријашелка на Карен*. Сè додека келнерката не ја праша што сака за десерт. Огорчена, Карен ја стави раката на една од цицките на Хана и мирно и самоуверено ја побара сметката. Сега мајка воопшто не обрнува внимание на Хана.

„Можеби е најдобро да почекаш долу...“, велем, нервозно цупкајќи со нозете под фустанот. Очекувам мајка да скокне, да го искорне радијаторот од сидот и да го фрли низ прозорецот, но не го прави тоа. Само ме гледа, студена и прибрана, потоа погледнува во Карен и ја напушта собата, а мразот гласно свони во нејзината чаша.

„Денес лесно се извлече“, вели Карен, насмевнувајќи се.

„Едвај е десет часот наутро, а веќе го искористив цокерот. Имам цел ден пред мене... На крајот, или јас ќе ја убијам неа или таа мене. Зарем тоа не би било супер?“

Карен се закикоти, а во очите ѝ блеснаа спомени кога го извади темноцрвениот кармин од торбичката за шминкање и се обиде да ја вреже првата линија во завојот на мојата долна усна.

„Можеби нешто повеќе... или подобро кажано помалку...“

„Развратно?“

„Сакав да кажам храбро, но може да се каже и развратно.“

Карен извади розова тераката. „Не мрдај.“

„Да, шефице.“

Карен ме прострела со лажен прекор. „Еј, се сеќаваш ли кога тато нè одведе да го гледаме *Кралот лав*?“

„Зарем можам да заборавам? Како да го гледам сега, во неговата преголема тексасна јакна и каки сомотски панталони, а сонцето се пробива низ сивилото на неговата коса.“

„Едвај го преминавме прагот, а тато почнува да куца како штотуку да излегол од војната на Фолкландските Острови.“

„Сепак, тоа успеа. Ни ги дадоа најдобрите места во салата.“

Се смеам, но чувствувам како ми навираат солзи во аглите на очите.

„Ликот на мама... таа беше толку засрамена.“

„Сите бевме засрамени. Но, тоа беше тато.“

„Тоа беше тато.“ Карен ја обзема тага. „Размислуваш ли за него?“

„Секој ден.“

„Мислиш ли дека и мама мисли на него?“

„Знам дека е така, но никогаш нема да признае.“

„Не, мислам дека нема да признае.“

Мајка некогаш беше толку отворена кон светот, кон нас, но откако тој замина, се затвори во себе. Кеј и јас навистина се надеваме, иако оваа надеж остана неостварена, дека мајка што некогаш ја познававме е таму некаде и чека да биде ослободена.

Карен преминува на другата страна од собата, зема пар сребрени потпетици од полицата, ги става пред мене и ги навлекува една по една на моите стапала. Ми го стискаат палецот. „Добро, ајде да те погледнеме.“

Ја фаќам раката на сестра ми и се исправам пред огледалото, каде што се соочувам со одраз кој истовремено е и не е јас; моја верзија што сум ја замислувала само како дете - па дури и тогаш само накратко - со лимонада во рацете, додека нозете несигурно ми висеа од насипот близу

нашата фарма. Седев таму, зјапајќи во темнината, ги фрлив сите мои надежи, соништа и визији за иднината во големата бездна и се заколнав дека еден ден, кога ќе бидам постара, и помудра, и малку поумна, ќе се нурнам по нив.

И еве сега стојам на работ и се плашам. Гледам една жена пред мене, ми се насмевнува од огледалото, минувајќи со раката по тантелата на фустанот, со стапалата стиснати во пар сребрени потпетици, и се плашам. Не поради заканата од паѓање или неизвесноста на црнилото што ме чека, туку затоа што знам дека ќе го вратам она што некогаш го отфрлив.

Сите ме предупредуваа на нервната напнатост којашто се појави според предвиденото, токму кога излегов од бањата утрово; восочниот поглед што ме поздрави додека внимателно се набљудував себеси и мојата иднина во огледалото. Ме предупредија дека ќе посакам да бегам; ме предупредија на поривот да направам некој страшен грев пред да му се посветам нему. Зборуваа за стравови, за кои долго верував дека се резервирани за спортистите и актерите; за пилешкото срце, белите пердуви, растреперените колена. Зборуваа за студените стапала. *Не јас, си помислив, сѐ иако ми се секогаш сѐудени.*

Ми кажаа и дека во годините што доаѓаат ќе се осврнам на сето ова и ќе се смеам - ќе се смеам на апсурдноста на мојата вознемиреност, на идејата дека може да постои кој било друг маж за мене. И знаев дека тоа е вистина. И покрај сите мои минливи сомнежи, Марк е единственото нешто во мојот живот за кое некогаш сум била сигурна.

И токму оваа мисла ми дозволува да зачекорам во непознатото и во бездната.

„Изгледаш убаво“, вели Карен, влечејќи ги полите од мојот фустан. „Подготвена?“

„Подготвена“, велем насмевнувајќи се. И тукутака скокнувам.

* * *

Фармата беше мала. Четири хектари полуобработливо земјиште со селска куќа во форма на чоколадна кутија засадена во средината. Се доселивме кога имав осум години.

„Ќе ти се допадне овде“, рече тато додека полека воземме по кривулестата патека послана со чакал. Никогаш го немав видено толку среќен. „Има свињарник, доволно простор за да земеме куче и за лулашка покрај езерцето...“

„Куче!“ - воздивна Карен со раширени очи.

„Така е, Кеј. Но, ќе мора да се грижиш за него.“

„Да, ветувам.“

„Знам дека ќе се грижиш.“

Мајка молчеше. Претпоставував дека е во едно од нејзините расположенија.

„А јас, тато?“ - прашав.

„Па, тоа ќе биде и твое куче. Машко, како ќе го викате?“

Карен и јас направивме гримаси.

„Машко? Што ќе ни е машко?“

Тато се насмеа и се сеќавам дека помислив колку ми се допадна начинот на кој аглите на усните му се згрчија.

„Добро. Тогаш како ќе ја викате?“

„Куци!“ - цикна Карен, како тоа да беше најочигледното нешто на светот.

„Мислам дека можеш малку подобро од тоа, Кеј.“

Карен се замисли за момент.

„Џесика.“

И одеднаш, веселата атмосфера во автомобилот се распадна, а мајка почна да плаче. Она што започна како мал трепет, пукнатина во одводна цевка, растеше и растеше со секое вртење на воланот и секој свијок на патеката, пред да еруптира - сè додека ние, Херкуланеум и Помпеја, не се удавивме во поројот.

Тато се обиде да спаси нешто од пепелта. „Ајде да размислиме, добро?“ Тој ја стави својата голема рака на задниот дел од главата на мајка, се наведна и го бакна нејзиниот влажен образ.

Не требаше да го кажеме тоа име.

Кога автомобилот конечно застана пред големата дабова врата, возбудата ме надвлдеа. Се сеќавам дека истрчав, ја свртев тркалезната железна рачка и трчав од соба во соба, ги разгрнував избледените завеси со ликот на Вилијам Морис и се восхитував на тоа како острата светлина ја издвојува секоја честичка прашина. Ние не бевме високо семејство, што беше исто така добро, зашто ниски дрвени греди во боја на кафе го потпираа таванот што изгледаше како да може да се урне во секој момент. Немаше што да се види - главно голи тули и nelaкирани дабови подови - но куќата беше шармантна и даваше чувство на дом.

Горе, скриена на задниот дел од куќата, најдов соба полна со стари книги. Ја зедев најблиската до мене, ја избришав прашината од нејзиниот 'рбет со опачината на дланката и ја принесов до светлината од прозорецот. *Кадифено зајаче*. Ми се допаѓаше како тие слогови се тркалаа во мојата уста.

Се сместив на топлиот под, стегајќи го фустанот меѓу нозете и внимателно ја отворив книгата, како школка. А оваа школка криеше бисер. Добро се сеќавам на тоа, не само затоа што оттогаш ја имам прочитано многупати. Едноставна приказна, но илузорна.

Кадифен зајак, кој му е подарен на едно момче во едно божиќно утро се прашува дали некогаш ќе стане *вистински*. Да бидеш вистински, коњот играчка му вели на зајакот, значи да бидеш сакан. Кога момчето не може да засpie една вечер, дадилката го става зајакот во неговото креветче и тие стануваат неразделни: каде и да оди момчето, оди и зајакот. И со текот на времето, низ игра и авантура, додека крзното на зајакот се изретчува, а неговите мустаќи стануваат излитени и истрошени, зајакот станува вистински. Затоа што момчето го сака. Боли да си вистински, сфаќа зајакот; но кога си вистински, не ти пречи да бидеш повреден.

Ја затворив книгата и повторно погледнав низ собата: во нејзиниот сводест таван, излупената боја и избледената грандиозност; во парчето тапет што млитаво виси од сидот;

во пегавите подни штици, од кои понекаде, но одлучно стрчеа клинци. Ова не беше собата што ја имав на ум, но беше моја; конечно моја соба.

„Ени? Ени, каде си?“

„Само минутка, мамо.“ Не ја нарекував мајка отсекогаш – барем не тогаш.

„Ени, дојди долу, те молам.“

Нејзиниот глас го имаше оној тон: барање што крие наредба. Имаше нешто на ум. Затоа, внимателно ја вратив книгата на нејзиното место и се спуштив по скалите.

Тато стоеше долу со широка насмевка на лицето. Ја беше префрлил Карен преку рамото како пожарникар и се смееше додека таа се извиткуваше, клоцајќи во воздухот, барајќи шанса да ја допре земјата. Конечно ја спушти и клекна, врамувајќи ги нејзините образи меѓу своите големи дланки.

„Еден ден“, рече тој, несигурно балансирајќи на своите колкови, „ќе сакаш да те кренам, но не ќе можам.“

Карен се замисли за момент. Мислам дека никогаш не помисли дека тато ќе старее. За волја на вистината, ниту јас не го правев тоа.

„Еден ден“, рече таа и лицето ѝ светна, „Јас ќе те кренам тебе.“

Тој милно се насмевна. „Да, сигурен сум дека ќе го сториш тоа. Но, прво треба да пораснеш голема и силна. Ајде, покажи ми колку си силна.“

Карен го свитка лакотот и се обиде да ги затегне мускулите.

„Леле, полека, тигрице. Очите ќе ми излезат по тие ќебапчиња.“

Карен се насмеа и се обиде да го удри тато во градите, но тој секојпат ја избегнуваше, како штотуку да боксувал неколку рунди со Џо Фрејзер.

„Ени?“ - мајка, која ме барала, влезе во собата. „Ох, добро, тука си. Сега слушај... и ти, Карен...“

„Да, мамо?“

Карен добро глумеше грижлива ќерка. Јас се борев – сè уште се борам со тоа.

„Тука сè ќе биде поинаку. Ова е сосема нов почеток за сите нас. Зарем не е така, Дејвид?“

„Да, но тоа не значи дека...“

„Ќе изградиме сè одново. Нови спомени, нови пријателства, нови идеи. Минатото останува минато, ме слушате ли?“

Ридовите на Кент се облечени во шаренилото на есенските бои додека полека се движиме кон црквата во крем „ролс-ројс“, две ленти со боја на лаванда се виорат од ангелот испружен на хаубата. Една чучулига држи чекор со автомобилот; ги гледам нејзините бели крилја како се движат низ сложените бранови на ветрот додека се крева, пред да се нурне во ливадите долу.

Птицата повторно излегува на површината и, за најкраток момент, надвор се разлива песна.

Во автомобилот владее само тишина. Мајка седи до мене, тивка, резервирана. Во овој момент таа ми се чини речиси како целосен туѓинец. Ја гледам додека отсутно зјапа во ридовите и гледам огромна празнина. Вакуум во празнината.

Автомобилот врти на последниот свијок на долгиот кривулест пат што води до огромните врати на црквата, и одеднаш се враќам во времето кога за првпат дојдов на фармата: татко ми на предното седиште, втиснува долг бакнеж во образот на мајка ми. Таа многу плаче, а Карен, која седи до мене, изгледа не разбира; се бори со камен заглавен во петицата на својот чевел.

Црквата се насира и минатото се повлекува. Се прашувам колку автомобили со невести со широко отворени очи поминале тука пред мене? Колку од нив нервозно зачекориле на чакалот? Колку од нив се стаписале? Колку од оние храбрите го оствариле својот завет „среќни до крајот на животот“?

Ни кажуваат дека секоја девојка сонува да биде принцеза, да биде невеста. Не и јас. Не пораснав планирајќи ја мојата свадба; пораснав планирајќи си ја кариерата. Сакав да *бидам* некоја, а не нечија. Астронаут, воин, планинар, авантурист. Сакав да се дефинирам себеси и светот да ме знае и разбере под мои услови, а не според условите одредени за мене пред многу години. Ако историјата нè научила нешто, тоа е дека лошите луѓе премногу долго време се излекувале. На историјата ѝ требаат повеќе лоши жени: повеќе Јованки Орлеанки, повеќе Клеопатри, повеќе Агрипини; повеќе жени кои се однесуваат лошо.

Зошто треба да бидеш добра жена, кога можеш да бидеш лоша?

Автомобилот застанува, а мајка останува неподвижна, со рацете уредно склопени во скютот. Се прашувам дали всушност ја гледам жената во којашто ќе се претворам? Не, си велам, *ќе бидеш љубога. Мораш да се бидеш љубога.*

Возачот оди околу автомобилот и ми ја отвора вратата. Птиците се враќаат, но сега нивната песна е поинаква, жална. Мајка воздивнува.

„Изгледате прекрасно, госпоѓо“, вели возачот, ме фаќа за рака и ме излекува од автомобилот. „Вашиот избраник е многу среќен човек.“

„Се обложувам дека им го кажуваш тоа на сите невестии.“

Тој се насмевнува. „Само на убавите.“

„Ајде“, вели мајка. „Подобро е да влеземе таму пред да се посомневаат дека си го извисила.“ Таа стои цврсто, грбот ѝ е исправен и гордо ја крева левата рака за да ја земам. Се труди, и многу сум ѝ благодарна за тоа. Се вртам и погледнувам во возачот, кој се потпира на хаубата на автомобилот, ги прекрстил зглобовите на нозете еден преку друг. Се чини дека кажува нешто што не можам да го разберам. Потоа ја крева капата и со рацете покажува како да ме турка напред.

Диши глабоко, Ени.

Можеш.

Во црквата ме пречекуваат педесет лица. Пријатели, луѓе од семејството, колеги, добронамерници. Сите се вртат во исто време и ме гледаат, малата Ени од фармата. Јас, која некогаш сонував и се осмелив насоне да го заземам средиштето на сцената, но сè уште не успеав да го направам тоа во стварноста.

Сакам да се придвижам, да го направам првиот колеблив чекор кон мојата иднина, но нозете ми се вкоренети во земјата. Звукот на оргулите го бранува воздухот, и сè што чувствувам е студена паника што ми се провлекува низ левата нога, сè до табаните на моите сребрени чевли. *Помош*, сакам да врескам, но гласот ми е одземен. Затвореник сум во сопственото тело. Потоа, токму кога мислам дека не можам да го направам тоа, кога толпата ми станува претешка, а оргулите звучат премногу ниско, го здогледувам Марк на крајот од патеката, во неговиот винтиц, бебешко син костум. Згодниот, самоуверен, ѓволест Марк.

Единствениот човек кој можеше да ме извлече од оваа неволја. И додека го правам првиот чекор на прагот на патеката и чувствувам дека влечењето на раката ме носи напред, како што бран носи изгубен морнар до брегот, очајно се надевам дека ќе го направам среќен, бидејќи тој ме прави Вистинска.

2

Кога некој ќе ме праша како Марк и Јас се запознавме, никогаш не знам што да кажам. Тоа не беше ништо налик на гром или десен кроше удар во слепоочница; не беше како шумски пожар или оркестарска врева. Никој не ја исклучи гравитацијата и океаните не се издигнаа нагоре. Тоа беше нежно. Беше бавно. Беше како случаен допир на две студени џамлии и во тој допир пронајдоа малку топлина.

Би сакала да можев да кажам дека сме се сретнале в кино, две осамени души во празната сала, нејасно свесни за постоењето на другиот, додека не се запалиле светлата и не сме се виделе еден со друг; или дека нè споила падната ракавица, во стилот на стаклената чевличка на Пепелашка - пронајдена, чувана и вратена на вистинската сопственичка, многу години подоцна.

Но, сè беше многу поедноставно. Дури и невпечатливо. Знаете, се сретнавме во приградска линија на воз. Не во Ориент експрес или експресен воз што брза кон Кјото на првата пролетна сакура. Не. Се сретнавме во 05.38 часот, на линијата за Лондон Бриџ и немаше никаков вагон-ресторан на повидок.

„Се извинувам. Госпоѓо?“

Го кренав погледот од моето место покрај прозорецот и видов кус, набиен господин со очила со роговни рамки.

„Можете ли да ја преместите торбата?“

Човекот седна до мене и го отвори весникот, кој ми дуваше во лицето со секој налет на ветер што пристигнуваше во вагонот.

По целата должина на возот, патниците со заматени очи тонеа во сон, главите нежно им паѓаа на прозорците или на рамената на нивните соседи. Истите стари лица дремеа во истите стари обрасци, во истиот стар воз кој минуваше покрај истите стари пејзажи. Морав да прифатам дека мојот живот налета на нерамнина на патот или на кривина на патеката - што беше лудо, бидејќи ако некој друг ја добиеше мојата судбина, ќе се сметаше за среќен. Имав добра работа, мал, но идеално уреден двособен стан во градот, куќа на село и неколку блиски пријатели.

Имав среќа, но не бев среќна и се мразев себеси поради тоа.

Имав болно чувство дека животот ми е некако празен. Се обидував да го пополнам колку што е можно повеќе - се запишав на вежбање, но немав мотивација; почнав да тренирам карате, но не можев да го поднесам контактот; ќе пуштив филм, но цело време прелистував низ апликациите за запознавање на мојот телефон, и на крајот ќе се разбудев со одјавната шпица и локва црвено вино што ми ги напонува фармерките. Постојат, но не живеат.

Значи, може да се каже дека мојот живот беше застоен. Но, пред да помислите на Бриџит Џонс - осамена девојка во голем, стар град, во потрага по „господинот Вистински“ или „господинот Веднаш“ - застанете. Никогаш не сум била склона кон романтика, која одамна ја отпишав како фикција. Никогаш не сум барала љубов и решив дека не би знаела што да правам со неа. Затоа, замислете го моето изненадување кога љубовта ме најде мене.

Возот застана на следната станица и среде толпата патници што се туркаа за место, тој мирно зачекори напред. Долг прамен од неговата темнокафена коса се откачи и му го скокотна челото, веднаш над веѓите. Стоеше на средината на патеката, со едната рака крената, држејќи се за шипката додека возот брзо се оддалечуваше од станицата и нагло се сврте. Имаше нешто во неговото држење - со